

Zielona Góra dnia 10 września 2024 r.

Prof. dr hab. Jerzy Szymaniuk
Uniwersytet Zielonogórski
Wydział Artystyczny
Instytut Muzyki
Ul. Szafrana 19
65-516 Zielona Góra

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

magistra Szymona Piotrowskiego
w dyscyplinie sztuki muzyczne
sporządzona na podstawie uchwały Rady Dziedziny Sztuki
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,
z dnia 4 lipca 2024 roku

Praca doktorska magistra Szymona Piotrowskiego składa się z dzieła artystycznego zapisanego w formie partytury z załączonym nagraniem audio oraz opisem pod wspólnym tytułem *Problematyka wykonawcza w autorskich aranżacjach orkiestrowych wybranych pozycji filmowych*.

Praca została wykonana pod kierunkiem prof. dra hab. Bernarda Mendlika.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

CZEŚĆ OPISOWA

Przedstawiona do oceny część opisowa pracy pt. *Problematyka wykonawcza w autorskich aranżacjach orkiestrowych wybranych pozycji filmowych* składa się z trzech rozdziałów. Po części trzeciej Autor zamieścił podsumowanie w języku polskim i angielskim, bibliografię, spis rysunków i fotografii.

Pierwszy rozdział zatytułowany *Geneza powstania – historia muzyki w filmie w świetle wybranej literatury* jest próbą zdefiniowania muzyki filmowej, Autor omawia także współdziałanie dźwięku z obrazem eksponując rolę muzyki w filmie. Odślaniając również tajniki pracy studyjnej obejmującej proces nagrania i montażu z obrazem opisuje etapy powstawania filmu jako dzieła kompletnego. Rozdział pierwszy kończy

zwięzły zarys historyczny muzyki filmowej wraz z jej twórcami, od czasu przedwojennej Polski do dzisiaj.

Doktorant, ujmując w sposób syntetyczny powyższe zagadnienia, wprowadza czytelnika do istoty muzyki filmowej wskazując na funkcję muzyki w filmie, rodzaje, sposoby oddziaływania na widza. Przywołuje także wybitnych światowych twórców muzyki filmowej wskazując ich inspiracje.

Rozdział pierwszy jest ciekawą skondensowaną retrospekcją muzyki filmowej, zawierającą próbę typologiczną z podkreśleniem roli muzyki w filmie, aspekty technologicznej obróbki studyjnej, osiągnięcia kinematografii w kontekście współpracy z kompozytorami z Polski i ze świata.

Moja uwaga: brak czasami wskazania adresów źródłowych, np. ostatni akapit na stronie dziesiątej, tym bardziej że zawarty w nim tekst jest kopią tekstu zamieszczonego na stronach Wikipedii; podobna sytuacja ma miejsce na stronie 37.

Rozdział drugi wzbudza nieco rozczarowanie, bowiem czytający nie odnajdzie treści jakie zapowiadają tytuł rozdziału (tytuł rozdziału jest niezgodny ze spisem treści) oraz tytuły podrozdziałów, a także przedstawione założenia metodologiczne we wstępie. Ze spisu treści wynika co innego aniżeli jest zawarte w tekście. Aczkolwiek cenne są informacje o zespołach i ich członkach, wykształceniu, osiągnięciach etc. W podrozdziale *Instrumentacja orkiestrowa* Doktorant skupia się na zespołach powołanych do nagrania dzieła, jego członkach i instrumentach, na których grają. Zawarta w nim treść bardziej odpowiada zagadnieniu instrumentarium wraz z charakterystyką oraz składem personalnym.

Natomiast podrozdział drugi *Przygotowanie wybranego repertuaru, dynamika i stylistyka wybranych utworów* jest raczej kontynuacją (miejscami nawet powtórzeniem) zagadnień podjętych w poprzednich rozdziałach pracy.

Uwagę piszącego niniejszą recenzję zwraca także brak konsekwencji w definiowaniu pojęcia „muzyka filmowa” – co wprowadza w tekście nieco naukowy chaos. W jednym podrozdziale Autor pisze, że muzyka filmowa nie jest gatunkiem muzycznym [s. 18], zaś w innym przedstawia muzykę filmową jako gatunek muzyczny [s. 36]; czy też

muzyka filmowa jest „specyficznym gatunkiem” [s. 39], a także – muzyka filmowa stanowi „odrębny gatunek” [s. 19].

Istotną częścią pracy teoretycznej jest opis dzieła na podstawie jego analizy przedstawiony w rozdziale trzecim. Autor wprowadza w szczegóły interpretacji dzieła w kontekście zastosowania środków muzycznych. W każdej części dzieła pokrótce przedstawia kompozytorów (autorów), wykonawców uczestniczących w sesji nagraniowej oryginalnej ścieżki dźwiękowej do filmu, instrumentarium. Omawia także historię powstawania filmów i seriali oraz fabułę.

W przeprowadzonej analizie zostały wyeksponowane zagadnienia stylistyczne i warsztatowe takie jak: styl wraz z uzasadnieniem koncepcji, forma, części dokomponowane (mikro i makroelementy formy), dobór tempa i zmiany agogiczne, melodyka i harmonia, warstwy rytmiczne, budowanie planów dynamicznych, instrumentarium, warstwy pierwszo i drugoplanowe w kontekście instrumentacji, kontrapunkty, budowanie kontrastów, faktury, budowania napięć, kształtowanie ekspresji, synchronizacja ścieżki dźwiękowej z obrazem w kontekście wyrazowym (dramaturgii).

Dla utworów wokalnie-instrumentalnych Doktorant dołącza również teksty. Dokonując analizy warstwy literackiej uzasadnia dobór środków wyrazowych w kontekście jej synchronizacji z warstwą dźwiękową.

Przedstawiona w tym rozdziale koncepcja organizacji materiału dźwiękowego, a także końcowe wskazówki interpretacyjne dla dyrygenta czynią z tej części pracy przewodnik wprowadzający do dzieła.

Chciałbym podkreślić bogaty wybór materiałów źródłowych, szczególnie z zakresu muzyki filmowej.

Inne uwagi:

/ niezgodność stron ze spisem treści

/ w sformułowaniu hipotezy błędnie utożsamiane są techniki aranżacyjne z kompetencjami aranżera [s. 7].

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dzieło składa się z aranżacji trzynastu utworów pochodzących z muzyki do znanych produkcji filmowych: [1] *07 zgłoś się*; [2] *Alternatywy 4*; [3] *Lalka*; [4] *Dom*; [5] *Ziemia obiecana*; [6] *Nim wstanie dzień*; [7] *Kołysanka Rosemary*; [8] *40 lat minęło*; [9] *Jak rozpętałem II wojnę światową*; [10] *Uciekaj moje serce*; [11] *Janosik*, [12] *Podróż za jeden uśmiech*, [13] *Stawka większa niż życie*.

Dokonany wybór obejmuje twórczość uznanych kompozytorów, wśród nich m.in.: Jerzy Matuszkiewicz, Wojciech Kilar, Krzysztof Komeda, Andrzej Kurylewicz, Waldemar Kazanecki, Włodzimierz Korcz, Seweryn Krajewski.

Nagranie dzieła jest wynikiem artystycznej współpracy dwóch formacji muzycznych. Zespół *The Nice Band* prowadzony przez Doktoranta w składzie: Szymon Piotrowski (aranżer, instrumenty klawiszowe), Mateusz Zawadzki (instrumenty perkusyjne, cajon), Piotr Żurek (trąbka, flugelhorn), Rafał Stegenta (saksofony, klarnet), Zbigniew Kołodziejczak (puzon), Michał Dykban (gitara elektryczna i akustyczna), Paweł Jankowski (kontrabas, gitara basowa), Dominika Balewska (śpiew). Zespół tworzą osoby z wykształceniem muzycznym i muzycy-amatorzy. Jak wspomina Doktorant – każdy z nich prowadzi indywidualną działalność artystyczną, a praca zespołu ma charakter sesyjny i projektowy.

Drugim zespołem, z ponad 40-letnią działalnością artystyczną i bogatym dorobkiem (w tym fonograficznym) jest *Koniński Kameralny Zespół Akordeonowy* w składzie: Ryszard J. Piotrowski, Paweł Trzos, Krystian Weber, Szymon Piotrowski, Łukasz Kucharczyk, Maciej Kucharczyk.

Doktorant wybrał do nagrania wykonawców, co uważam za cenne, z własnego środowiska, wynika to również z wieloletniej współpracy. Mimo zróżnicowanego wykształcenia muzycznego poszczególnych muzyków, dzięki determinacji doprowadził do zrealizowania zamierzonego artystycznego celu.

Nagranie jest kompilacją brzmień rzeczywistych i elektronicznych (*Virtual Studio Technology Instrument*). Jak wspomina Doktorant w części opisowej, wykorzystanie *sampli* w dużym stopniu uzupełnia brzmienie, wzbogacając tym samym orkiestrację pod kątem fakturalnym i harmonię.

Partytura

Dzieło składające się z trzynastu części (utworów) zostało zapisane na 214. stronach partytury o łącznej ilości taktów – 1489.

Partytura została przygotowana starannie i zawiera istotne informacje w procesie interpretacji.

Aranżer zadbał o szczegóły w zakresie: czytelności elementów formy, metrum i tempa wraz ze zmianami, artykulacji, frazowania, planów dynamicznych, zabiegów kolorystycznych (m.in. stosowanie registrów w partiach akordeonów, sposobów wydobywania dźwięków na instrumentach smyczkowych, szeroki wybór instrumentów perkusyjnych wraz ze różnicowanym sposobem wydobywania dźwięków na zestawie głównym (np. *brushes, sticks, rimshot, rimclick*), stosowania tłumików w instrumentach blaszanych wraz ze wskazaniem miejsca ich użycia (*mute/open*).

Moja drobna uwaga dotyczy braku dokładniejszego dookreślenia (w górnym lewym rogu partytury) w poszczególnych częściach dzieła: stylu, charakteru, rodzaju rytmu (np. *07 zgłoś się, Lalka, Dom, Nim wstanie dzień, Kołysanka Rosemary, Uciekaj moje serce*). Ten pominięty szczegół mógłby mieć znaczenie przy opracowywaniu materiału na przykład przez innego dyrygenta, dlatego też określenie tylko tempa jest niepełną informacją. W przypadku mgr. Sz. Piotrowskiego rzecz jest oczywista – jest twórcą aranżacji i wykonawcą.

Organizacja materiału dźwiękowego

Dzieło składa się z utworów instrumentalnych i wokalnie-instrumentalnych (np. *07 zgłoś się*; trzecia cz. w *Czterdziestolatek, Jak rozpętałem II wojnę światową*, cz. T w *Janosik*).

Istotną rolę w kształtowaniu materiału dźwiękowego odegrały m.in.: koncepcje formalne (np. utwory *Janosik* oraz *Stawka większa niż życie* mające charakter suit, w których w poszczególne części charakteryzują się materiałem opartym na motywach kompozycji); części dokomponowane (np. dynamiczny wstęp do *07 zgłoś się* – utworu otwierającego dzieło; wstęp do *Ziemia obiecana*, również do części drugiej; wstęp do *Nim wstanie dzień*; także fragmenty w poszczególnych utworach o charakterze *interlude*); szereg modyfikacji materiału pierwotnego (w tym modyfikacja tematów głównych, np. cz. E, *Ziemia obiecana*); reharmonizacje (np. *Lalka*); liczne

modulacje wpływające na kolorystykę brzmienia (np. cz. E w *07 zgłoś się*; cz. C w *Lalka*; zmiana trybu tonacji w cz. F w utworze *Lalka*); zróżnicowane układy głosowe (od unisonowych do układów otwartych); fragmenty polifonizujące (*Dom*); praca motywiczna (*Uciekaj moje serce*; *Stawka większa niż życie*, imitacje w *Janosik*); kształtowanie warstwy rytmicznej; zmiany metrum (np. *Dom*; *Ziemia obiecana*, *Nim wstanie dzień*, *Stawka większa niż życie* – w odczuciu piszącego niniejszą recenzję sposób realizacji partii perkusji w metrum 5/4 z powtarzającym się *patternem* odebrał lekkości nadając utworowi ociężałość); zmienne tempa (np. ożywienie od cz. D w *Ziemia obiecana*); fragmenty improwizowane (saksofon sopranowy w *Nim wstanie dzień*); dbałość o szczegóły dotyczące frazowania.

Założeniem w pracy doktorskiej było twórcze opracowanie wybranych utworów polskich kompozytorów do filmów i seriali filmowych w nowej sonorystycznej odsłonie. Inspiracja Doktoranta wynika z fascynacji muzyką filmową, o czym wspomina w części opisowej. Doktorant przywraca muzyczne perełki pochodzące ze ścieżek dźwiękowych kultowych produkcji filmowych w nowej, autorskiej odsłonie kolorystycznej. Zatem przedstawione do oceny dzieło jest indywidualną wypowiedzią artystyczną Doktoranta.

Chciałbym podkreślić, że poszczególne utwory tworzą spójną całość, mogą również funkcjonować samodzielnie.

Mgr Szymon Piotrowski wykazał się świadomością organizacji materiału dźwiękowego, kształtowania brzmienia i formy – zarówno w koncepcji całościowej jak i w szczegółach.

Warto też wspomnieć, że Doktorant jest także autorem aranżacji muzyki filmowej na orkiestrę symfoniczną [o czym wspomina w części opisowej, s. 4] takich pozycji m.in. jak: *Iron Man 3*, *Lion King*, *Dragon Warrior 3*, *Cloud Atlas*, *Braveheart*, *Dark Knight*, *Princess Mononoke*, *Rey's Theme*, *Up is Down*, wykonywanej podczas koncertów *Visual Concert* przez orkiestrę *CoOperate Orchestra* z Poznania pod dyrekcją Adama Domurata w produkcji *Visual Production*.

Konkluzja

Na podstawie analizy dzieła artystycznego oraz części opisowej pracy doktorskiej Pana magistra Szymona Piotrowskiego, na którą składa się dzieło artystyczne wraz z partyturą oraz opisem pod wspólnym tytułem *Problematyka wykonawcza w autorskich aranżacjach orkiestrowych wybranych pozycji filmowych* stwierdzam, że rozprawa doktorska spełnia warunki określone w Art. 187 ust. 1 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. ze zm. (Dz.U. z 2023, poz. 742). Jednocześnie wnioskuję o dopuszczenie Doktoranta do publicznej dyskusji nad rozprawą doktorską.

Prof. dr hab. Jerzy Szymaniuk

